

ĮMONIŲ BANKROTO IR RESTRUKTŪRIZAVIMO STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo statistinio tyrimo metodikos (toliau – metodika) tikslas – aprašyti pagrindines įmonių bankroto ir restruktūrizavimo statistinio tyrimo (toliau – tyrimas) sąvokas, statistinių duomenų šaltinius, nurodyti statistinės informacijos parengimo ir teikimo vartotojams būdus, teisinį pagrindą, naudojamus klasifikatorius ir pagrindinius vartotojus.

2. Tyrimas atliekamas nuo 2000 m. remiantis Įmonių bankroto valdymo departamento prie Ūkio ministerijos (toliau – Bankroto departamentas) duomenimis.

3. Informaciją apie Garantinio fondo išmokas bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams iki 2010 m. spalio 1 d. teikė Garantinio ir vaikų išlaikymo fondų administracija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, nuo 2010 m. spalio 1 d. – Bankroto departamentas.

4. Nuo 2011 m. tyrimui papildomai naudojami Lietuvos statistikos departamento Įmonių statistikos skyriaus duomenys apie bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių ūkinę finansinę veiklą iki bankroto proceso paskelbimo.

II SKYRIUS TIKSLAS

5. Tyrimo tikslas – parengti ir paskelbti statistinę informaciją apie įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesus, bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių ūkinę finansinę veiklą iki bankroto proceso paskelbimo ir po jo, darbuotojų skaičiaus pokyčius bankrutuojančiose ir bankrutavusiose įmonėse, taip pat Garantinio fondo išmokas bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams. Tyrimo rezultatai yra informacijos šaltinis planuojant gamybą, tiriant rinką ir analizuojant Lietuvos ūkio raidą.

6. Pagrindiniai statistinės informacijos vartotojai – valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, verslo ir mokslo atstovai, žiniasklaida.

7. Tiriamasis laikotarpis – pusmetis.

III SKYRIUS PAGRINDINĖS SĄVOKOS

8. Tyrime vartojamos sąvokos:

8.1. **Bankrotas** – nemokios įmonės būseną, kai įmonei teisme yra iškelta bankroto byla arba kreditoriai įmonėje vykdo bankroto procedūras ne teismo tvarka.

8.2. **Bankroto byla** – teismo nagrinėjama civilinė byla dėl ginčų, kylančių iš bankroto teisinių santykių.

8.3. **Bankroto procesas** – teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma.

8.4. **Bankroto procesas ne teismo tvarka** – kreditorių vykdomos bankroto procedūros įmonėje, jei teismuose nėra iškelta bylų, kuriose įmonei pareikšti turtiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais, taip pat jei iš įmonės nėra išieškoma pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus.

8.5. **Bankrutuojanti įmonė** – įmonė, kuriai iškelta bankroto byla arba kurios bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka.

8.6. **Bankrutavusi įmonė** – teismo, o kai bankroto procesas vyksta ne teismo tvarka, – kreditorių susirinkimo pripažinta bankrutavusia ir dėl to likviduojama įmonė.

8.7. **Įmonės nemokumas** – įmonės būseną, kai įmonė nevykdo įsipareigojimų (nemoka skolų, neatlieka iš anksto apmokėtų darbų ir kt.) ir pradėsti įmonės įsipareigojimai (skolos, neatlikti darbai ir kt.) viršija pusę į jos balansą įrašyto turto vertės.

8.8. **Supaprastintas bankroto procesas** – teismo tvarka vykdomos įmonės bankroto procedūros, kai įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti.

9. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatyme apibrėžtos sąvokos:

9.1. **Finansinių sunkumų turinti įmonė** – įmonė, kuri negali vykdyti įsipareigojimų ir sumažinti nuostolių, kurie, kreditoriams nesuteikus pagalbos, priverstų ją nutraukti veiklą ir bankrutuoti.

9.2. **Įmonės restruktūrizavimas** – įstatymo nustatytų procedūrų, kuriomis siekiama išsaugoti ir plėtoti įmonės veiklą, sumokėti skolas ir išvengti bankroto, gaunant įmonės kreditorių pagalbą, taikant ekonomines, technines, organizacines ir kitas priemones, visuma.

9.3. **Įmonės restruktūrizavimo byla** – teismo nagrinėjama civilinė byla dėl įmonės restruktūrizavimo teisinių santykių.

9.4. **Garantinis fondas** – pinigų fondas, kurio lėšos skiriamos įstatymais ir kitais teisės aktais nustatyto dydžio išmokoms bankrutuojančių ar bankrutavusių įmonių darbuotojams, nutraukusiems darbo santykius su šiomis įmonėmis, taip pat darbuotojams, kurie tęsia darbo santykius su bankrutuojančia įmone, kai įmonė jiems yra įsiskolinusi.

IV SKYRIUS TEISINIS PAGRINDAS

10. Tyrimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 3 d. nutarimas Nr. 831 „Dėl valstybės institucijų įgaliotų asmenų atstovavimo įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesuose tvarkos aprašo patvirtinimo“.

V SKYRIUS TAIKOMI KLASIFIKATORIAI

11. Tyrime taikomi klasifikatoriai:

11.1. Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2 red.), patvirtintas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“;

11.2. Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių klasifikatorius, tvarkomas ir saugomas valstybės įmonėje Registrų centre ir platinamas Lietuvos Respublikos adresų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 10 d. nutarimu Nr. 715 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų, gyvenamųjų vietovių ir gatvių valstybės registro reorganizavimo ir Lietuvos Respublikos adresų registro įsteigimo“, nustatyta tvarka;

11.3. Ūkio subjektų teisinių formų klasifikatorius, patvirtintas Lietuvos statistikos departamento generalinio direktoriaus 2011 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. DĮ-255 „Dėl Ūkio subjektų priskyrimo instituciniams sektoriams ir subsektoriams tvarkos aprašo patvirtinimo“.

12. 11.1–11.2 punktuose nurodyti klasifikatoriai skelbiami Oficialiosios statistikos portale osp.stat.gov.lt → Klasifikatoriai, 11.3 punkte nurodytas klasifikatorius skelbiamas osp.stat.gov.lt → Verslui → Instituciniai sektoriai ir subsektoriai.

VI SKYRIUS TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA), ELEMENTŲ APRĖPTIS, VERTINAMI PARAMETRAI

13. Tyrimo populiaciją sudaro visos bankrutuojančios ir bankrutavusios bei restruktūrizuojamos įmonės. Statistinio stebėjimo vienetas yra įmonė.

14. Tyrimo teritorinis lygmuo – savivaldybė.
15. Tyrime vertinami parametrai:
 - 15.1. pradėtų bankroto procesų skaičius pagal bankroto proceso paskelbimo metus, būdą (teismo, ne teismo), įmonių ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus, įmonių dydį (darbuotojų skaičiaus grupes), teisinės formas, bankroto proceso iniciatorius;
 - 15.2. baigtų bankroto procesų skaičius pagal bankroto proceso paskelbimo metus, įmonių ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.3. supaprastintų bankroto procesų skaičius pagal bankroto proceso paskelbimo metus, administracinius vienetus;
 - 15.4. darbuotojų skaičius bankrutuojančiose ir bankrutavusiose įmonėse bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinio pusmečio pabaigoje pagal įmonių ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.5. įmonių turto vertė (mln. EUR) bankrutuojančiose ir bankrutavusiose įmonėse bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinio pusmečio pabaigoje pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.6. kreditorių reikalavimai (mln. EUR) bankrutuojančiose ir bankrutavusiose įmonėse bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinio pusmečio pabaigoje pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.7. kreditorių reikalavimų tenkinimas (mln. EUR) pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus, kreditorius;
 - 15.8. įmonių, pateikusių paraiškas Garantiniam fondui, skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.9. darbuotojų skaičius įmonėse, pateikusiose paraiškas Garantiniam fondui, pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.10. garantinio fondo išmokos (tūkst. EUR) bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus;
 - 15.11. restruktūrizavimo bylų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis, administracinius vienetus.

VII SKYRIUS TAIKOMI METODAI

16. Tyrimas yra ištisinis, statistiniai duomenys apima visą populiaciją. Statistiniams duomenims apdoroti taikomi aprašomosios statistikos metodai. Statistinė informacija rengiama klasifikuojant pagal 10 punkte nurodytus klasifikatorius.

VIII SKYRIUS STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI, DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

17. Pagrindinis įmonių bankroto statistinių duomenų šaltinis – bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių duomenų bazė, du kartus per metus gaunama iš Bankroto departamento. Duomenų bazė gaunama elektroniniu paštu. Naudojami šie įmonių duomenys: įmonės identifikacinis numeris (kodas), bankroto proceso paskelbimo data ir būdas (teismo, ne teismo), bankroto proceso pabaigos data (kada bankroto procesas baigtas), bankroto proceso iniciatorius, darbuotojų skaičius, įmonės turto vertė, kreditorių reikalavimai, kreditorių reikalavimų tenkinimas bankroto proceso pradžioje ir ataskaitinio pusmečio pabaigoje.

18. Gauta duomenų bazė, naudojant įmonės identifikacinį numerį (kodą), sujungiama su Statistinio ūkio subjektų registro duomenimis (ekonominės veiklos rūšimi, teisine forma, teritorijos kodu) ir Įmonės veiklos statistinės ataskaitos F-01 duomenimis. Gaunama bendra bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių pirminių duomenų bazė.

19. Atliekama darbuotojų skaičiaus, įmonių turto, kreditorių reikalavimų ir kreditorių reikalavimų tenkinimo statistinių duomenų kontrolė. Ieškoma išsiskiriančių rodiklių reikšmių. Esant reikšmingiems nukrypimams, susisiekiama su statistinių duomenų teikėju (Bankroto departamentu)

ir statistiniai duomenys tikslinami. Klaidingi statistiniai duomenys ištaisomi. Suformuota duomenų bazė naudojama statistinei informacijai rengti.

20. Statistinė informacija apie įmonių restruktūrizavimą rengiama remiantis Bankroto departamento suvestiniais duomenimis.

21. Statistinė informacija apie Garantinio fondo išmokas bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių darbuotojams rengiama remiantis Garantinio fondo tarybos metų veiklos ataskaita, kurią teikia Bankroto departamentas. Ši informacija reikalinga išsamesnei įmonių bankroto statistikai rengti.

IX SKYRIUS STATISTINIŲ RODIKLIŲ SKAIČIAVIMO FORMULĖS

22. Skaičiuojami tyrimo rodikliai:

22.1. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičiaus pokytis, procentais. Statistinis rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$\Delta n_i = \frac{(n_i - n_{i-1})}{n_{i-1}} * 100\% ,$$

čia:

Δn_i – bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičiaus pokytis;

n_i – bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičius per i periodą;

n_{i-1} – bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių skaičius per $i-1$ periodą.

22.2. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių turto ir kreditorių reikalavimų santykis, procentais. Statistinis rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$S_i = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} Turtas_i(j)}{\sum_{j=1}^{n_i} KR_i(j)} * 100\% ,$$

čia:

S_i – įmonių turto ir kreditorių reikalavimų santykis;

$Turtas_i(j)$ – i -ąjį periodą bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės j turto vertė bankroto proceso pradžioje;

$KR_i(j)$ – i -ąjį periodą bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės j kreditorių reikalavimai bankroto proceso pradžioje.

22.3. Bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių kreditorių reikalavimų tenkinimas, procentais. Statistinis rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$T_i = \frac{\sum_{j=1}^{n_i} G_i(j)}{\sum_{j=1}^{n_i} KR_i(j)} * 100\% ,$$

čia:

T_i – kreditorių reikalavimų tenkinimas;

$G_i(j)$ – i -ąjį periodą bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės j patenkinti kreditorių reikalavimai;

$KR_i(j)$ – i -ąjį periodą bankrutuojančios ar bankrutavusios įmonės j kreditorių reikalavimai bankroto proceso pradžioje.

22.4. Vidutinė vienam darbuotojui tenkanti Garantinio fondo išmoka, eurai. Statistinis rodiklis skaičiuojamas kaip visų Garantinio fondo išmokų bankrutuojančių ir bankrutavusių įmonių

darbuotojams sumos ir darbuotojų skaičiaus įmonėse, pateikusiose paraiškas Garantiniam fondui, santykis.

X SKYRIUS NAUDOJAMOS KOMPIUTERIŲ PROGRAMOS

23. Tyrimo rodikliams skaičiuoti naudojama *MS Excel* skaičiuoklė.

XI SKYRIUS VARTOTOJAMS PATEIKIAMĖ REZULTATAI

24. Suvestinė statistinė informacija apie įmonių bankrotą ir restruktūrizavimą skelbiama pagal statistinės informacijos skelbimo kalendorių:

- 24.1. metiniame ir pusmetiniame informaciniame pranešime;
- 24.2. statistikos leidinyje „Įmonių bankrotas“ (liepos mėn.);
- 24.3. Mėnesiniame leidinyje „Lietuvos ekonominė ir socialinė raida“;
- 24.4. Leidinyje „Lietuvos statistikos metraštis“;
- 24.5. Metiniame leidinyje „Lietuvos statistinis atlasas“;
- 24.6. Rodiklių duomenų bazėje.

25. Statistinė informacija taip pat teikiama pagal individualias vartotojų užklausas.

XII SKYRIUS NAUDOTOS LITERATŪROS IR TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

26. Metodikai parengti naudotų teisės aktų sąrašas:

- 26.1. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas;
- 26.2. Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymas;
- 26.3. Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymas.

XIII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Pasikeitus metodikoje nurodytiems teisės aktams, taikomos galiojančių šių teisės aktų redakcijų nuostatos.

Parengė

Žinių ekonomikos ir specialiųjų tyrimų statistikos skyrius